

Alli Mattilan ym. valtuustoaloite: Julkisen taiteen hankintabudjetti yhteen prosenttiin kaupungin investointimenoista

152/00.01.06/2022

Kvalt 30.05.2022 § 39

Selostus Hallintosäännön mukaisessa järjestyksessä Alli Mattila ym. jättivät kaupunginvaltuustolle liitteenä olevan aloitteen.

Päätös Kaupunginvaltuusto päätti yksimielisesti lähettää aloitteen kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

Khall 21.11.2022 § 203

Selostus Alli Mattilan ym. jättämässä valtuustoaloitteessa todetaan mm. että kaupungin konsernistrategiassa vuosille 2022-2025 on asetettu strategiseksi tavoitteeksi olla strategiakauden päättyessä paikka, jossa on tapahtumia, tilaa ja tekemistä ja elävää kaupunkikulttuuria. Tavoitteen saavuttamiseksi kaupunki on kirjannut sitoutuneensa mahdollistamaan ja kehittämään kulttuurin toimintaedellytyksiä kaupungissa.

Aloitteen mukaan kunnan tehtävänä on muun muassa edistää kulttuuria ja taidetta osana asukkaiden hyvinvointia, terveyttä, osallisuutta sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa.

Aloitteessa todetaan edelleen, että kun kaupunki on satsannut viime vuosina infraan, mm. pääkadun, koulun, sote-aseman kaltaisiin investointeihin, tulisi myös satsata siihen, että myös kulttuuri näkyy Outokummun kaupungissa.

Aloitteessa esitetään, että kaupunki varaa tuleviin talousarvioihinsa vuosittaisten investointimenojen määrästä yhtä prosenttia (1%) vastaavan summan, jolla se tilaa vuosittain julkista taidetta kaikkien kaupunkilaisten saataville.

Hallintopalvelut on pyytänyt asiasta hyvinvointipalvelujen sekä kaupunkirakennepalvelujen lausunnon.

Hyvinvointilautakunta (8.11.2022 § 93) toteaa lausunnossaan seuraavaa:

Taiteella ja kulttuurilla samoin kuin liikunnalla on tutkimustiedon perusteella positiivisia vaikutuksia ihmisen hyvinvointiin ja terveyteen. Prosenttiperiaate on monissa maissa ja vajaassa kolmasosassa Suomen kunnista käytössä oleva käytäntö, jossa 1 % rakennuskustannuksista käytetään taiteeseen. Periaatteesta ei ole olemassa mitään virallista ja yhdenmukaista määritelmää, vaan jokainen kunta soveltaa ja noudattaa periaatetta haluamallaan tavalla. Taiteen edistämiskeskus on julkaissut aiheesta oppaat prosenttitaiteen tuottajalle ja tilaajalle.

Aloitteen määrittelemällä tavalla myös runkovesijohdon uusiminen lisäisi prosenttitaiteen rahoitusta Outokummussa. Käytännön toteutuksen kannalta loogisempaa voisi olla sitoa prosenttiperiaate esim. vain tietyn tyyppiin rakennuskohteisiin uudisrakentamisessa ja mahdollisesti myös korjausrakentamisessa. Toki taiteella tuunattu taajamatraktori olisi myös oiva paikka julkiselle taiteelle. Lisäksi olisi perusteltua harkita prosenttiperiaatteen soveltaminen kussakin investointihankkeessa tapauskohtaisesti, esim. museorakennuksen tai näyttelytilan rakentamisessa prosenttitaideperiaatetta ei välttämättä ole perusteltua käyttää. Joissain kohteissa voi myös tilanne olla se, että kaupungilla on jo olemassa olevaa taidetta, joka olisi sijoitettavissa kohteeseen. Kyse on myös siitä, halutaanko prosenttiperiaatteella tukea kaikissa tilanteissa sekä taiteen tekijöiden työllisyyttä että taiteen vaikutusta kohteen käyttäjiin vai riittääkö pelkästään jälkimmäinen.

Outokummussa on toteutettu varsinaisesti yksi prosenttiperiaatteen mukainen kohde: Kummun koulu, jonka uuteen osaan hankittiin taiteen edistämiskeskuksen avustuksella taidetta koulun A, B, C (ruokala) ja D siipiin. Ruokalaan sijoitetun teoksen taitelijoina toimivat koulun kaikki oppilaat, jotka toteuttivat teoksen yhdessä teoksen suunnitelleen ammattitaiteilijan kanssa.

Kaupunkirakennepalvelujen osalta kaupunkirakennejohtaja Jarkko Karvonen toteaa seuraavaa:

Tätä nykyä investointihankkeiden kustannusarvioihin ei ole lisätty mitään osuutta taiteelle. Hanke, jossa on ollut taiteenhankinnalle määrärahaa, oli Kummun koulun rakennushanke. Kaupunkirakennejohtaja peräänkuulutti lausnossaan selkeää toimintamallia, minkä tyyppiin hankintoihin voitaisiin varata taiteen hankkimisen määräraha.

Kun kysytään mitä taide on, mitä jokin asia tai ilmiö on, niin vastauksen antaminen tapahtuu aina jostain näkökulmasta käsin. Taide käsitteenä on hankala. Se on laaja-alainen kattotermi moninaisille ilmiöille ja tekemisen tavoille, joilla ei ole juuri mitään yhteistä keskenään ja jotka eivät ole yhteismitallisia. Taide-sanalla yleensä tarkoitetaan kaikkia niitä toimintoja ja tuotteita, joilla ihminen eri aistein havaittavin keinoin koettaa herättää toisissa itsessään kokemiaan tunnevaikutuksia.

Taidetta tehdään piristämään, sillä halutaan tuottaa iloa ja myös suruakin. Sen halutaan herättävän tunteita ja ihmisen uinuvia alitajuisia ajatuksiakin. Hyvä taide on sellaista, jota ei sivuuteta ilman heränneitä tunteita. Taidemuodot, kuten tilataide ja ympäristötaide ovat nykypäivää.

Kaupungilla on paljon näköaistein havaittavaa taidetta. Arkistonhoitaja Pekka Jääskeläinen on inventoinut kaupungintalon ja Syrjäkadun rakennusten taide-esineet ja niitä on yhteensä 124 kappaletta, joista 63 esillä kaupungintalolla ja 16 Syrjäkadulla. Lisäksi varastossa on yhteensä peräti 45 teosta, jotka voisi sijoittaa eri paikkoihin. Taideteoksia on myös kaupungin muissa yksiköissä, joita ei ole vielä kokonaan kartoitettu, eli kaupungilla on runsaasti taide-esineistöä.

Taidehan on paljon muutakin kuin esineistöä, on musiikkia, lausuntaa, esityksiä jne. Outokummun kulttuuritoimi sidosryhmineen on tuottanut runsaasti erilaisia tapahtumia, joista ison osan voisi tulkita mitä suurimmassa määrin taidehankinnoiksi tai taidenautinnoksi.

Myös kaivosmuseolla on paljon taiteeksi luettavia sekä esineistöä että tapahtumia. Näyttelyitä on kuluvana vuonna ollut mm. malminetsintä, pioneerinäyttely, kultanäyttely, Pitkälahden rata, Museotunnelissa Stone Age - valokuvanäyttely, Arkkitehtuuria Pohjois-Karjalassa.

Liitteenä on luetteloitu kulttuuritoimen sekä museon/Matkakummun järjestämiä tapahtumia ja taiteellisia tilaisuuksia kuluvana vuonna. Listaukset eivät ole tyhjentäviä. Liitteessä punaisella merkityt on samoja tapahtumia useassa listassa. Liitteistä näkyy, että Outokummussa tapahtuu niin taiteen kuin kulttuurin rintamalla.

Mennään sitten määrärahoihin. Kaupungin kuluvan vuoden tilinpäätös tulee olemaan reilusti alijäämäinen, tämänhetkinen ennuste reilut 7 milj. euroa. Vielä virkahenkilövalmistelussa oleva talousarvio vuodelle 2023 on reilut 0,1 milj. euroa alijäämäinen, myös suunnitteluvuodet 2024-2025 ovat alijäämäisiä. Kaupungin ei ole juuri nyt hyvä hetki tehdä päätöksiä asioista, jotka merkitsevät lisää kuluja. Hyvä on myös huomioida jo olemassa oleva runsas taide- ja taide-elämys- sekä kulttuuritarjonta kaupungissa.

Aloite on kuitenkin hyvä, ja kuten kaupunkirakennepalvelut lausunnossaan toteaa, tulisi olla selkeä toimintamalli ja ennalta tiedossa, minkä tyyppisiin hankintoihin varattaisiin taiteen hankkimisen määräraha. Hyvinvointilautakunnan näkemys on myös samantyyppinen.

Tulevina vuosina yli 1 miljoonan euron rakennusinvestointihankkeeseen varataan tapauskohtaisesti 1 % investointikuluista taiteen hankkimista varten. Hankittavan taiteen ei tule kasvattaa käyttötalousmenoja.

Vaikutusarviointi	Taiteen tarjonnan lisääminen.
Valmistelija	Hyvinvointijohtaja, kaupunkirakennejohtaja, hallinto- ja talousjohtaja
Lisätietoja	Em. valmistelijat
Esittelijä	Kaupunginjohtaja
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus esittää, että kaupunginvaltuusto päättää merkitä edellä olevan vastauksena Alli Mattilan ym. valtuustoaloitteeseen ja todeta aloitteen loppuun käsitellyksi.
Päätös	Kaupunginjohtajan ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.
Kvalt 28.11.2022 § 64	
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus esittää, että kaupunginvaltuusto päättää merkitä edellä olevan vastauksena Alli Mattilan ym. valtuustoaloitteeseen ja todeta aloitteen loppuun käsitellyksi.
Päätös	Kaupunginvaltuusto hyväksyi kaupunginhallituksen ehdotuksen yksimielisesti.